



แนะนำหนังสือ

พิชญา คุ่มแคว้น*

(Pichaya Koomquan)

**กว่าจะครองอำนาจนำ:
การคลี่คลายขยายตัวของ
เครือข่ายในหลวงภายใต้
ปฏิสัมพันธ์ของชนชั้นนำไทย
ทศวรรษ 2490 - 2530**

ผู้เขียน อาสา คำภา

พิมพ์ครั้งแรก 2564

จำนวน 624 หน้า

ราคา 750 บาท

สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน

ISBN: 978-616-7667-97-3

หนังสือ “กว่าจะครองอำนาจนำ: การคลี่คลายขยายตัวของเครือข่ายในหลวงภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของชนชั้นนำไทยทศวรรษ 2490 - 2530” เป็นหนังสือที่ปรับปรุงมาจากดัชนีของ ดร. อาสา คำภา เรื่อง “ความเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายชนชั้นนำไทย พ.ศ. 2495 - 2535” โดยศาสตราจารย์ ดร.เกษียร เตชะพีระ ให้ฉายาดัชนีฉบับนี้เสมือนเป็น “สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ที่มีเชิงอรรถ” เมื่อปรับปรุงเป็นหนังสือก็มีภาพลักษณ์ที่อาจถูกเรียกว่าเป็น “สารานุกรมการเมืองไทยสมัยใหม่” (Kongkirati 2022) หรือ “Network Monarchy พากย์ไทยฉบับ

* นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (Educator, Practitioner Level of Thai Khadi Research Institute, Thammasat University).

พิสดาร” (Kanchanakhundee 2022) ก็เป็นไปได้ โดยหนังสือเล่มนี้เน้นหนักไปยัง การศึกษาการขยับขยายพระราชอำนาจของในหลวงรัชกาลที่ 9 ขณะทรงดำรงพระ ชนม์ชีพและทรงเป็นตัวแทนแสดงสำคัญใน “เครือข่ายในหลวง” ที่มีความสัมพันธ์กับ การเปลี่ยนแปลงเครือข่ายชนชั้นนำไทย และยังถือเป็นหนังสือเล่มแรก และเล่ม เดียว ที่ “ชาวที่สุดที่ฟ้าเดียวกันเคยตีพิมพ์” ภายใต้สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน

เนื้อหาของหนังสือครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงทศวรรษ 2530 เป็นการสาธยายภาพรวมการเมืองไทยและมีตัวชูโรงหลากหลายกลุ่มก่อน ทั้งกลุ่มราชสำนัก กลุ่มข้าราชการสายวัง กลุ่มข้าราชการการเมือง พรรคการเมือง กลุ่มเจ้าสัว และกลุ่มนายทหาร ดำรงที่มียศตามลำดับเวลาและสัมพันธ์กับการ ครองอำนาจในช่วงเวลานั้น ๆ รวมถึงกลุ่มที่ไร้ซึ่งอำนาจต่อรองแต่มีมากด้วยจำนวน อย่างกลุ่มประชาชน โดยมีการใช้แนวคิดที่โดดเด่นอย่างแนวคิด “พระราชอำนาจ นำ” (Royal Hegemony) และ “เครือข่ายในหลวง” (Network Monarchy) (Winichakul 2022) และแนวคิดที่ถูกคิดค้นใหม่ ๆ โดยผู้เขียนเอง ได้แก่ แนวคิด “ฉันทามติของชนชั้นนำไทย” (Thai Elite Consensus) “หุ้นส่วนใหญ่ทาง อำนาจ” (Senior Partnership) “โครงการทางการเมือง” (Political Projects) และแนวคิด “อิสระโดยสัมพัทธ์” (Relative Autonomy) ที่นำมาเป็น ส่วนประกอบหนึ่งในการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์การเมืองไทยในหลากหลายมิติ การก่อรูป และธำรงอำนาจนำของในหลวงรัชกาลที่ 9 เพิ่มเติมในรูปแบบของการ เป็นงานวิชาการที่สามารถเข้าใจได้อย่างเป็นฉากเป็นตอน หนังสือเล่มนี้แบ่งการเล่า เรื่องออกเป็นโครงข่ายทั้งสิ้น 13 บท ในแต่ละบทมีประเด็นเนื้อหาพอสังเขป ดังนี้

บทที่ 1 ปฐมบท การเมืองเชิงเครือข่ายของชนชั้นนำไทยหลัง 2475 จาก เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยหลังการปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475 กลายเป็นการเมืองระบอบใหม่ดำเนินการโดยกลุ่มคณะราษฎร ส่งผลให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ รวมถึงการถูกลดบทบาทและอำนาจของสถาบัน กษัตริย์ และปรากฏเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ อย่างกบฏบวรเดช สงครามโลกครั้งที่ 2 และการเสด็จสวรรคตของในหลวงรัชกาลที่ 8 กระนั้นความสัมพันธ์ของกลุ่ม การเมืองในเครือข่ายชนชั้นนำไทยหลัง พ.ศ. 2490 ที่เกิดการรัฐประหารรัฐบาล ปรีดี พนมยงค์ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญและเป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะของกลุ่ม

กษัตริย์นิยม พื้นที่อำนาจแก่สถาบันกษัตริย์ ครั้นเมื่อเกิดการรัฐประหารอีกครั้งใน พ.ศ. 2494 ทำให้รูปแบบการเมืองไทยเป็นแบบอำนาจสามเส้าหรือเผด็จการอำนาจสามฐาน พร้อมทั้งยังชวนไขข้อสงสัยว่า ทำไมต้องศึกษาเครือข่ายในหลวง (Network Monarchy) โดยเชื่อมโยงการวิเคราะห์กับชนชั้นนำไทยกลุ่มต่าง ๆ ในระบบราชการ โดยเฉพาะกลุ่มทหารตั้งแต่หลัง พ.ศ. 2475 ต่อเนื่องจนถึงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 ซึ่งแต่ละกลุ่มชนชั้นนำไทยนั้นล้วนมีองค์ประกอบและการจัดวางความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังชี้ชวนให้เห็นถึงช่องว่างของการศึกษาเครือข่ายในหลวงในแวดวงวิชาการไทยศึกษาในเชิงการบูรณาการภาพลักษณ์ของกษัตริย์และการประกอบสร้างกลุ่มก้อนบางกลุ่มในเครือข่ายในหลวง ตลอดจนยุคทองของการศึกษาประเด็นกษัตริย์ที่ปรากฏอย่างมากในช่วงครึ่งหลังของ พ.ศ. 2540 ประกอบกับการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ศึกษา โดยสายดาปัญญาชนไทยหลากหลายชีวิตหลัง พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป

บทที่ 2 พื้นพระเกียรติ การก่อรูปเครือข่ายในหลวงช่วงต้นรัชกาล จากสถานการณ์ที่พลิกผันผลักดันให้ราชสกุลมหิดลขึ้นครองราชย์และการสนับสนุนจากเจ้านายผู้ใหญ่ในสมัยยุวกษัตริย์ หนึ่งในกำลังสำคัญที่มีส่วนวางรากฐานการฟื้นฟูและดำรงเกียรติยศของสถาบันกษัตริย์ในโครงสร้างการเมืองเชิงเครือข่ายชนชั้นนำไทยในช่วงหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นการฟื้นฟูในเชิงการแสวงหาบทบาทสถานภาพ และพระราชอำนาจ พร้อมทั้งการทวงคืนความรุ่งเรืองของพิธีการขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ตั้งแต่หลัง พ.ศ. 2475 โดยเฉพาะในสำนักงานสำนักพระราชวังที่มีลักษณะการผลัดเปลี่ยนผู้ทำงานด้วยระบบอุปถัมภ์ลูกท่านหลานเธอที่เป็นผู้มีเชื้อมีสาย และการพยายามผูกสัมพันธ์ใหม่ด้วยความศรัทธาของตราจุลจอมเกล้ากับรัฐบาล รวมถึงมีการรวมกลุ่มเครือข่ายในหลวงของผู้ที่มีฐานะเป็นเจ้านาย พระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี นักการเมือง ข้าราชการวัง และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีชาติตระกูลบนความสัมพันธ์ทั้งแบบทางการ กึ่งทางการ และไม่เป็นทางการที่ต่างผสมวนเวียนกับสถาบันกษัตริย์ในช่วงต้นของ พ.ศ. 2490 และมีการสนับสนุนบทบาทของกษัตริย์ให้สง่างามในราว พ.ศ. 2498 - 2499 ด้วยอุดมการณ์ราชประชาสมาสัย กลวิธีแยบยลรูปแบบหนึ่งท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองที่พยุ่งให้สถาบันกษัตริย์สามารถอยู่

รอดและก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงสืบไป พร้อมกับเป็นรากความคิดในการประกอบพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาชนบทด้วยเช่นกัน

บทที่ 3 เครือข่ายชนชั้นนำไทย สัมพันธภาพและฉันทมติภายใต้ระบอบเผด็จการทหาร 2500 – 2516 การสิ้นสุดของเผด็จการอำนาจสามฐานใน พ.ศ. 2500 ครองอำนาจความเป็นหุ้นส่วนใหญ่ทางการเมืองโดยผู้นำทหาร เกิดการต่อสู้ทางอำนาจของคณะนายทหารภายใต้โครงสร้างทางการเมืองด้วยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ สถาบันกษัตริย์กลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นพื้นที่ผลิต Soft Power ของการเป็นขวัญกำลังใจแบบใหม่ และบทบาทสำคัญของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในการจัดวางสัมพันธภาพในเครือข่ายชนชั้นนำไทย การยึดกุมอำนาจนาเพื่อการเกื้อกูลทางเศรษฐกิจในกลุ่มผู้นำทหาร กลุ่มเจ้าสัวเชื้อสายจีน การมีกุศโลบายอันแยบยลเพื่อครองใจ สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันของกลุ่มก้อนต่าง ๆ และการผนวกตนเข้ากับสถาบันกษัตริย์ ช่วงสมัยการครองอำนาจทางการเมืองของ จอมพล ถนอม กิตติขจร ซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำทหารที่มีฉันทมติไม่ควรรวมอำนาจโดยฝ่ายใดมากเกินไปเช่นเดียวกับสมัย จอมพล สฤษดิ์ จน พ.ศ. 2516 เกิดความขัดแย้งทางเสถียรภาพ - คุณภาพในกลุ่มผู้นำทหาร ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลา

บทที่ 4 ข้าราชการสายวัง การขยายเครือข่ายในหลวงช่วงทศวรรษ 2500 ถึงกลางทศวรรษ 2510 เครือข่ายสถาบันกษัตริย์ปรากฏขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่สมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นมา มีการจัดวางกลุ่มข้าราชการใกล้ชิดรุ่นใหม่หัวกะทิทั้งในราชสำนักฝ่ายหน้า ฝ่ายใน และในแวดวงชนชั้นนำไทย และเกิดการรวมกลุ่มพระสหายทางงานอดิเรกและกิจกรรมสาธารณกุศลผ่านเครือข่ายมูลนิธिरาชประชาต่าง ๆ ของราชสำนัก เพื่อเสริมจุดแข็งของบทบาทสถาบันกษัตริย์ที่โน้มตัวลงหาและคลี่คลายทุกข์แก่ประชาชน อย่างไรก็ตาม บทบาทของข้าราชการสายวังถูกเปิดเผยมากขึ้น จวบจนเริ่มมีข้าราชการสายวังมาจากกลุ่มทหาร ตำรวจ และข้าราชการมหาดไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีจุดประสงค์สำคัญ พร้อมทั้งดำรงความสัมพันธ์แบบอิสระเชิงสัมพัทธ์อย่างเป็นพลวัตในช่วงสมัยของ จอมพล สฤษดิ์ และ จอมพล ถนอม

บทที่ 5 เครือข่ายในหลวงกับรัฐบาล จอมพล ถนอม เกิดขึ้นผ่านสัมพันธภาพอันราบรื่นและใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์ที่ผลักดันให้ จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีที่มีอำนาจเหนือนายทหารคนอื่น และด้วยภาพลักษณ์แห่งความ

จงรักภักดีของครอบครัวกิตติขจร ซึ่งมีผลต่อการก่อรูปและพัฒนาการของเครือข่ายในหลวงในช่วงเวลานั้น และช่วง พ.ศ. 2511 - 2512 สถาบันกษัตริย์เริ่มมีการจัดวางสัมพันธ์ภาพใหม่กับบรรดาผู้นำทหารผ่านพิธีกรรมที่เน้นถึงลำดับชั้นอันมีสถาบันกษัตริย์ถูกเทิดทูนยกย่องสูงสุด กระนั้นเครือข่ายในหลวงกับผู้นำทหารต่างล้วนมีจุดยืนที่แตกต่างกันด้านการพัฒนากลุ่มชาวเขา แนวทางการปราบปรามกลุ่มคอมมิวนิสต์ และท่าทีความสัมพันธ์ต่อสหรัฐอเมริกาในช่วง พ.ศ. 2510 สวนทางกับรัฐบาล ส่งผลให้สถาบันกษัตริย์เป็นที่นิยมในกลุ่มนักศึกษาปัญญาชนอย่างมาก รวมถึงการเป็นตัวดำเนินหลักในการก่อรูปเครือข่ายในหลวงด้วยข้อเสนอ “ราชประชาสมาสัย” และ “พิมพ์เขียว” เพื่อต่อรองกับผู้นำทหารของสัญญา ธรรมศักดิ์ และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

บทที่ 6 รัฐบาลพระราชทาน พลวัตเครือข่ายชนชั้นนำไทยกับพิมพ์เขียวการเมืองหลัง 14 ตุลา ครั้งแรกกับบทบาทกษัตริย์ที่ลงนามการเมืองจากการแต่งตั้งสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีในช่วงเวลาหนึ่ง และมีการก่อตั้งสมัชชาแห่งชาติเพื่อร่างรัฐธรรมนูญ การให้บทสรุปแก่รัฐบาลทหารครั้งนี้ทำให้ความจงรักภักดีต่อกษัตริย์จากประชาชนเหนียวแน่นมากทวีคูณ ถือเป็นกระแสสูงของ “พระราชอำนาจนำ” ขณะเดียวกันช่วง พ.ศ. 2516 ภาพลักษณ์ของสมัชชาแห่งชาตินั้นจะเต็มไปด้วยตามหลักราชประชาสมาสัย มีสมาชิกคนหน้าใหม่ 299 คน ประกอบด้วย ข้าราชการพลเรือน มีสัดส่วนมากที่สุด กลุ่มคณาจารย์ ข้าราชการทหารตำรวจ นักธุรกิจและการธนาคาร รองลงมาตามลำดับ จึงเป็นที่มาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติอันเนื่องมาจากพระราชดำริทำหน้าที่ร่วมกับรัฐบาลพระราชทาน และหมุดหมายสำคัญของการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ซึ่งมาจากกระแสปฏิเสธร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2516 หลังเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 ทั้งนี้ หลังการสิ้นสุดรัฐบาลสัญญาใน พ.ศ. 2518 ทำให้มีองคมนตรีมากความเชี่ยวชาญจากสาขาต่าง ๆ กระจายสู่ราชสำนักด้วยความความหวังของการขับเคลื่อนสถาบันกษัตริย์ให้ใกล้ชิดกับต่อไป

บทที่ 7 ก่อนจะถึง 6 ตุลา การควมบรมอำนาจและการละเมิดฉันทมติชนชั้นนำไทย เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 ส่งแรงกระตุ้นต่อโครงสร้างอำนาจภายในกองทัพอย่างเบาบาง รัฐบาลยังคงผสมด้วยกลุ่มอำนาจเดิมโดยเฉพาะพลเอก

กฤษณ์ สีวะรา ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในโครงสร้างการเมืองไทยต่อเนื่องจนถึงยุค
รัฐบาล พลเรือนจากชนชั้นนักการเมือง ทั้งนี้ระหว่าง พ.ศ. 2518 - 2519 เกิดความ
ขัดแย้งทางการเมืองในกลุ่มชนชั้นนำไทย และความขัดแย้งทางอุดมการณ์ของ
นักศึกษาชาวไร่ชาวนาและกรรมกร ซึ่งล้วนเป็นต้นตอของเหตุการณ์รัฐประหาร 6
ตุลาคม 2519 โดยมีต้นฉนวนมาจากการละเมิดฉันทมติไม่ควรวรรมอำนาจ และความ
ผิดหวังต่อจุดยืนของผู้นำรัฐบาลพลเรือนสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เกิดขึ้น
ท่ามกลางสถานการณ์คุกคามของภัยคอมมิวนิสต์ที่นำไปสู่การพลิกผันเป็น “ขบวนการ
ของชนชั้นนำไทยและกลุ่มเครือข่ายในหลวง รวมถึงองค์กรฝ่ายขวามีการ
เคลื่อนไหวอย่างเต็มกำลัง เป็นอิสระมากยิ่งขึ้น ใช้อำนาจไปในทางมิชอบสั่งการรุกไล่
ขบวนการนักศึกษากรรมกรชาวนาอย่างหนักหน่วง และมีแนวโน้มการขยายตัวของ
กลุ่มฝ่ายขวานั้นเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในช่วง พ.ศ. 2519 ช่วงสมัยของรัฐบาลเสนีย์
ปราโมช

**บทที่ 8 ลงไปสู่ประชาชน ราชประชาสมาสัยเชิงรุก และสัมพันธภาพ
สถาบันกษัตริย์กับคนกลุ่มใหม่หลัง 14 ตุลา** สถาบันกษัตริย์พยายามวางตนแบบอยู่
ห่าง ๆ (ให้มากที่สุด) อย่างห่าง ๆ จากสถานการณ์ความขัดแย้งของชนชั้นนำและการ
แบ่งขั้วอุดมการณ์ต่าง ๆ ถึงแม้จะหลบเฝ้ามองและรับรู้สถานการณ์อยู่ตลอดเวลา
ก็ตาม ในช่วงหลัง 14 ตุลา แนวโน้มการดำเนินงานพระราชกรณียกิจเพื่อประชาชนใน
พื้นที่ห่างไกลทุกภูมิภาคของสถาบันกษัตริย์จะมีความโดดเด่นและเป็นราชประชาสมา
สัยแบบ “เชิงรุก” มากขึ้นภายใต้การนำบทบาทของในหลวงรัชกาลที่ 9 ขณะที่
พระบรมราชินีนาถยังมีแนวทางไปในงานทางกิจกรรมทางสังคมและการสวมบทบาท
ดังมารดาในกลุ่มลูกเสือชาวบ้านเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการปฏิบัติการเชิงจิตวิทยาเพื่อช
งการเป็นที่หนึ่งในใจประชาชนชนบทและกลุ่มนายทหารหัวเมืองของกองทัพ นับว่า
ข้อพิสูจน์สำคัญในการแสดงถึงคุณค่าของสถาบันกษัตริย์ต่อสังคมไทยท่ามกลาง
กระแสคุกรุ่นของกระแสความคิดคอมมิวนิสต์ สัมพันธภาพระหว่างสถาบันกษัตริย์
และผู้นำกองทัพกลุ่มหลักยังปราศจากการข้องเกี่ยวกับทางอิทธิพล

**บทที่ 9 รัฐบาลพลเรือนขจัดหลัง 6 ตุลา แนวโน้มควรวรรมอำนาจของ
เครือข่ายในหลวงและปฏิกิริยาของชนชั้นนำไทย** นายทหารบางกลุ่มมีสัมพันธภาพ
และจุดยืนกับสถาบันกษัตริย์แบบอิสระเชิงสัมพัทธ์ตราบเท่าที่เหมาะสมและไม่

กระทบถึงผู้นำทหารหลักขณะนั้น กระนั้นภายหลังรัฐประหาร 6 ตุลา 2519 เครือข่ายในหลวงมีท่าทีของการควมรวบอำนาจกลายเป็นผู้ลงเล่นและผู้คุมเกมในสนามเสียเองจากการมีนายกรัฐมนตรีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ที่มีจุดยืนในการเป็นรัฐบาลต่อต้านปราบปรามขบวนการคอมมิวนิสต์อย่างหนักแน่น และใช้อำนาจทางการเมืองอย่างแข็งกร้าวมากเกินไปจนสมควร ไม่ประนีประนอมตามฉันทมติชนชั้นนำไทย จึงกลายเป็นการเลื่อนไหลระลอกใหม่ต่อการแสวงหาดุลยภาพและการตอบโต้กลับจากชนชั้นนำไทยในหลากหลายกลุ่ม ซึ่งอาจจะสันสเทือนถึงเครือข่ายในหลวงและพระราชอำนาจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะที่รัฐบาลธานินทร์ถึงกาลสิ้นสุดบทบาทลงมรดกการเชิดชูสถาบันกษัตริย์ก็ยังคงดำเนินอยู่ไม่เสื่อมคลายในฐานะเกียรติยศของชาติและศูนย์รวมความสามัคคีในการปราบปรามคอมมิวนิสต์

บทที่ 10 คอยแสงทองวันใหม่กลับคืนมา การแบ่งสัน (ใหม่) ในเครือข่ายชนชั้นนำไทย 2520 - 2523 การเมืองไทยกลับสู่ยุคที่ผู้นำทหารเป็นผู้เล่นใหม่สาวยปฏิรูป พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ผู้ที่ดำรงความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้นำทหารแบบสภาวะอำนาจคู่เสริมเกียรติราชสำนักด้วย พ.ร.บ.นิรโทษกรรมในเหตุการณ์กบฏ 26 มีนาคม 2520 ภาพลักษณ์ช่วงแรกเสมือนเป็นพระเอกขี่ม้าขาวแต่กลับตกหลุมพรางการควมรวบอำนาจอย่างทีจจนก็คงมีอาจคาดเดา และมี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ บุรุษม้ามืดทางการเมือง ผลงานดีต้องตา ความสัมพันธ์กับราชสำนักต้องใจ ผู้ซึ่งมีจุดร่วมของสภาวะอำนาจคู่ทางทหารและมีสัมพันธ์ภาพพระหว่างกันแบบอิสระสัมพันธ์ ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ตำแหน่งแห่งที่ทางการเมืองของ พลเอก เปรม เป็นไปอย่างก้าวกระโดด ต่อมาเมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้เปิดพื้นที่ให้กลุ่มชนชั้นนำเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการมากขึ้นแต่แฝงไปด้วยการแทรกแซงจากผู้นำทหารเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบบางประการ พระราชอำนาจนำถูกลดบทบาทลงเพียงน้อยนิด สภาวะอำนาจคู่ทางทหารถูกยุติลงเพื่อเตรียมปูทางสู่การเป็นผู้นำทางการเมืองของ พลเอก เกรียงศักดิ์ ใน พ.ศ. 2522 และดำรงเป็นรัฐบาลฉันทมติที่ถูกยอมรับในกลุ่มชนชั้นนำไทย อย่างไรก็ตาม พลเอก เกรียงศักดิ์ กลับควมรวบอำนาจไว้ที่ตนเองมากเกินไป และมีความขัดแย้งกับกองทัพอย่างไม่คลายสิ้นจนทำให้ความเป็นพันธมิตรและอำนาจกับบรรดาชนชั้นนำคลายลงอย่างสวนทางกับ พลเอก เปรม ผนวกกับแรงหนุนนำจากสถาบันกษัตริย์ในการ

เปลี่ยนตัวผู้นำทางการเมือง เพื่อความหวังในการสร้างความสัมพันธ์อันกลมเกลียวกับผู้นำทหารและชนชั้นนำไทย

บทที่ 11 จงรักและภักดี สัมพันธภาพผู้นำทหารกลุ่มต่าง ๆ กับสถาบันกษัตริย์ ต้นทศวรรษ 2520 จากจุดโศกโศกช่วงสู่การหวดดับทางการเมืองของคณะนายทหารหนุ่ม จปร. รุ่น 7 หรือยังเติร์ก เพราะความอึกเขมกั้วร้าวเกินตัวในอำนาจจนเกิดความเอือมระอาในบรรดานายทหารและกลุ่มชนชั้นนำ โดยเฉพาะกบฏเมษาฮาวาย พ.ศ. 2524 หรือการพยายามทำรัฐประหารรัฐบาล พลเอก เปรม แต่ก็พ่ายแพ้อย่างสิ้นเชิง เนื่องจากสถาบันกษัตริย์แสดงการสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลอย่างชัดเจนผ่านการแปรพระราชฐานไปยังค่ายทหารของกองทัพภาคที่ 2 และการระดมกลุ่มลูกเสือชาวบ้านมาทำหน้าที่ล้อมวังเพื่อความปลอดภัยของราชวงศ์พระองค์อื่น ๆ รวมถึงไม่มีกลุ่มชนชั้นนำใดให้การสนับสนุนเลย อาจกล่าวได้ว่าช่วงเวลานี้พระราชอำนาจนำของในหลวงและฉันทมติของชนชั้นนำไทยเป็นสิ่งที่สามารถกำราบกบฏ และเป็นปัจจัยตั้งต้นของการก่อรูปสัมพันธภาพเพื่อสร้างเครือข่ายชนชั้นนำไทยโดยเฉพาะกับบรรดานายทหารใหญ่ผู้กุมอำนาจหลักในกองทัพที่มีความจงรักภักดี เพื่อให้เกิดเสถียรภาพดุลยภาพ และหนุนพระราชอำนาจนำให้สูงมากยิ่งขึ้น

บทที่ 12 สู่ดุลยภาพ - เสถียรภาพของเครือข่ายชนชั้นนำไทยภายใต้พระราชอำนาจนำ ฉันทมติที่สำคัญในทศวรรษ 2520 คือการฟื้นฟูความเชิดชูและการยอมรับพระราชอำนาจนำของสถาบันกษัตริย์ในมิติต่าง ๆ ทวีคูณขึ้นอีกครั้งท่ามกลางสภาวะทางการเมืองเชิงเครือข่ายของชนชั้นนำไทยที่ไม่มีฝ่ายใดครองความเป็น “หุ้นส่วนใหญ่ทางอำนาจ” แท้จริงนั้นชนชั้นนำไทยไม่เคยลืมนคุณค่าของสถาบันกษัตริย์แม้แต่น้อย และยังสร้างอุดมการณ์รัฐของการเป็นสถาบันกษัตริย์ผู้พึ่งพาได้ และกษัตริย์เป็นเสมือนพ่อแห่งแผ่นดินไทย ขณะเดียวกันยังเป็นช่วงที่มีการแบ่งส้นปันส่วนอำนาจแก่กลุ่มต่าง ๆ ทั้งกองทัพ นักการเมือง พรรคการเมืองเก่าแก่และเกิดใหม่ ข้าราชการ เทคโนโลยี นักรูธุรกิจ ตลอดจนสถาบันกษัตริย์อย่างลงตัว โดยมีนายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม เป็นผู้จัดการสานสัมพันธ์ พร้อมกับการรักษาและถ่วงดุลอำนาจไปในคราวเดียวกัน เพื่อสร้างและค้ำยันเสถียรภาพและดุลยภาพของเครือข่ายชนชั้นนำไทยให้ยังคงอยู่สืบไปอย่างแข็งแรง รวมถึงการส่งสัญญาณหรือท่าทีของสถาบันกษัตริย์ต่อสถานการณ์การเมืองอย่างเหมาะสมในฐานะ

“ผู้พิทักษ์ดุริยางค์” ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พระราชอำนาจของในหลวงได้รับการยอมรับจากกลุ่มชนชั้นนำไทยทุกกลุ่มก่อน ลบล้างสถานภาพการเป็นกษัตริย์ผู้ปลดปล่อยเมืองแต่สามารถข้องเกี่ยวกับการเมืองได้บางประการอย่างสมควรเพื่อการธำรงความเป็นประชาธิปไตย และการฟื้นคืนและกระหน่ำปฏิบัติของพระราชกรณียกิจแบบราชาประชาสมาสัยอย่างต่อเนื่องในทุกพื้นที่ไทย ล้วนเป็นพลังที่ขับเคลื่อนพระราชอำนาจนำให้อยู่ในกระแสสูงเทียบคู่ไม่น้อยกว่าฉันทามติของชนชั้นนำไทย

บทที่ 13 บทสรุป สืบทอดรชเส้นทางการแห่งพระราชอำนาจนำ พุทธศักราช 35 และฉันทามติภูมิพล เส้นทางการกระบวนกรของพระราชอำนาจนำ และการก่อรูปเครือข่ายในหลวงรัชกาลที่ 9 ไม่ได้ดงามเสมอไปนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 แต่กลับมีความซับซ้อนและขวากหนามมากมายที่ยากจะสลัดออก และต้องอาศัยชั่วโมงการเดินทางแสนยาวนานนับตั้งแต่ต้นรัชกาล ทั้งการจัดวางสัมพันธ์ภาพระหว่างกษัตริย์กับทหารอย่างระแวดระวัง การมอบตำแหน่งนายกฯ พระราชทานแก่บุคคลในเครือข่ายในหลวง การเป็นแกนแกนยามที่กลุ่มชนชั้นนำเผชิญกับความวุ่นวายทางการเมือง การยึดโยงกษัตริย์ผู้โน้มลงไปหาประชาชนผ่านพระราชกรณียกิจราชประชาสมาสัย การนำพระบารมีอันทรงพลังยุคเหตุการณ์พฤษภา 35 การปรับเปลี่ยนบทบาทจากประมุขของกลุ่มปกครองเป็นประมุขของชนชั้นปกครอง และครึ่งหลังทศวรรษ 2530 กับการเกิดฉันทามติภูมิพลต่อการเปลี่ยนผ่านสู่ความทันสมัยแบบไทย ๆ อย่างนุ่มนวลในรูปแบบของคณบดินทร์ได้มากที่สุด คนกลางได้พอสมควร คนล่างพอได้บ้าง เพื่อหลีกเลี่ยงการล้มล้างรุนแรงจากกระบวนกรการเป็นสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามช่วงปลาย 2540 การเมืองที่มีเฉพาะชนชั้นนำไทยแบบเดิมจางหายไป การเมืองไทยเริ่มปรากฏไปด้วยอุดมการณ์ที่แตกต่างกันในช่วง พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ซึ่งอาจถือการฉกฉวยสิ้นสุดแห่งรัชสมัยของพระราชอำนาจนำและฉันทามติภูมิพลที่คล้ายกระแสดล และถูกฉกฉวยแทนด้วยฉกฉวยของการตั้งคำถามหรือปรากฏการณ์ตาสว่าง ท้ายที่สุดนั้น 13 ตุลาคม 2559 นับเป็นหมยของการสิ้นสุดรัชกาลที่ 9 ที่ดับลงพร้อมกับฉกฉวยเหล่านั้น

หนังสือเล่มนี้เสมือนเป็นเครื่องบดย่อยเรื่องราวประวัติศาสตร์การเมืองไทยและพระราชอำนาจนำของในหลวงรัชกาลที่ 9 ให้ง่ายต่อการรับรู้ เรียบเรียงเกี่ยวโยงจนเห็นเรื่องราวอย่างปะติดปะต่อและไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเข็มทิศชี้ทางแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากเปรียบเป็นอาหาร ซึ่งเป็น 1 ในปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต หนังสือเล่มนี้คงเป็นอาหารจาน

หนัก จานใหญ่ที่น่าลิ้มลอง จานขายดีที่สุด และสงวนหาทานได้เพียง ๑ ร้านฟ้าเดียวกัน เพราะอุดมไปด้วยวัตถุดิบชั้นดีจากหลากหลายแหล่งคลุกเคล้ารวมกัน มีคุณประโยชน์และสารอาหารครบถ้วน รสชาติกลมกล่อมถึงเครื่องปรุงอย่างพิถีพิถันในทุกขั้นตอนด้วยมือผู้ใหญ่นักค้นคว้า หากใครได้ลิ้มรสย่อมไม่วยต้องชื่นชอบอาหารจานนี้ และจะรับรู้ เข้าใจตัวตนอันลึกซึ้งของผู้เป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้ผู้ใหญ่วิตสุดอาหารจานเด็ดนี้เป็นแน่

References

- Winichakul, T. (2022). ธงชัย วินิจจะกุล: ความเห็นต่อหนังสือ *กว่าจะครองอำนาจนำของอาสา คำภา* [Thongchai Winichakul: Book reviewed Than the royal hegemony of Asa Khampha]. Retrieved February 5, 2022, from <https://prachatai.com/journal/2022/01/96706>.
- Kongkirati, P. (2022). *อ่านประวัติศาสตร์และการเมืองไทยปี 2564 ผ่านหนังสือ 10 เล่ม* [Read history and Thai politics in 2021 through 10 books]. Retrieved February 4, 2022, from <https://www.facebook.com/103420984726400/posts/460334205701741/?sfnsn=mo>.
- Kanchanakhundee, S. (2022). *ความน่าจะอ่าน 2022* [Probability to read 2022]. Retrieved February 5, 2022, from <https://www.facebook.com/1624013471241224/posts/2721224944853399/?sfnsn=mo>.
- Khampha, A. (2021). *กว่าจะครองอำนาจนำ: การคลี่คลายขยายตัวของเครือข่ายในหลวงภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของชนชั้นนำไทยทศวรรษ 2490 - 2530* [Than the royal hegemony: Unraveling of the royal network under interaction of the Thai elite in the 1947 - 1987 decade]. Nonthaburi: Samesky-books.